

@fosselat

بسم الله الرحمن الرحيم

موضوع

سخنان امیرمؤمنان علی (ع) **به حاکمان درباره "کارگزاران دولتی"**

[شرایط گزینش و مراقبت دقیق از کارمندان حکومت]

[گزیده هایی از نامه ۵۳ نهج البلاغه (عهدنامه مالک اشتر)]

تهیه شده توسط حجت الاسلام علی رجبی

تدبیر موضوعی
نهج البلاغه

@fosselat

۱- اقشار مختلف جامعه [7 گروه]

۲- معیار انتخاب کارگزاران امتحان کردن آنها

۳- اوصاف سه گانه کارگزاران [شرایط گزینش]

۴- دلایل شرایط گزینش

۵- وظیفه حاکم پس از گزینش کارگزاران

۶- فلسفه و برکات نظارت پنهانی بر کارگزاران دولت

۷- اقدام عملی زمامدار در صورت گزارش ماموران حراست بر خیانت کارگزاران

۸- کیفر و مجازات کارگزاران خائن [جسمی و روحی (روانی)]

۹- انواع کارمندان و کارگزاران [10 گروه]

مسئولیت‌های سنگین
نیاز به تقویت معنویت دارد

ما که مسئولیت داریم، اگر بی‌بسی معنوی خودمان را تقویت نکنیم نخواهیم توانست آن کار را بر آن مسئولیت سنگین راه برسرمان برسانیم. خداوند متعال به کسی عمل بی‌معنور (بی‌معمور) را نپسندد. اینها از شب تا پانزدهم آگوست، برترین عبادت کن، قرآن بخوان، قول لقای زبانه نوالقا خواهیم کرد، با بدان را توانی تحمل کنی.

اقشار مختلف جامعه [هفت دسته و گروه]

@fosselat

وَاعْلَمَ أَنَّ الرِّعِيَّةَ طَبَقَاتٌ لَا يَصْلُحُ بَعْضُهَا إِلَّا بِبَعْضٍ، وَلَا غِنَى بِبَعْضِهَا عَنْ بَعْضٍ

(ای مالک) بدان مردم یک کشور از گروه های متعددی تشکیل یافته اند که هر یک جز بهوسیله دیگری اصلاح و تکمیل نمی شود و هیچ کدام از دیگری بی نیاز نیست.

1- فَمِنْهَا جُنُودُ اللَّهِ

گروهی لشگریان خداوند هستند

2- وَمِنْهَا كُتَّابُ الْعَامَّةِ وَالْخَاصَّةِ

گروه دیگری نویسندگان عمومی و خصوصی هستند

3- وَمِنْهَا قُضَاةُ الْعَدْلِ

جمع دیگری قضات عدل و دادگسترنند

4- وَمِنْهَا عُمَّالُ الْإِنصَافِ وَالرِّفْقِ

عده دیگری عاملان انصاف و مدارا (و کارگزاران حکومت) هستند.

5- وَمِنْهَا أَهْلُ الْجَزِيَّةِ وَالْخَرَاجِ مِنْ أَهْلِ الذِّمَّةِ وَمُسْلِمَةِ النَّاسِ

و قشری دیگر اهل جزیه و خراج از غیر مسلمانان هستند که در پناه حکومت اسلامی زندگی می کنند و گروهی از مسلمانان

6- وَمِنْهَا التُّجَّارُ وَأَهْلُ الصَّنَاعَاتِ

جمع دیگری تاجران و صنعت گران اند.

7- وَمِنْهَا الطَّبَقَةُ السُّفْلَى مِنْ ذَوِي الْحَاجَةِ وَالْمَسْكِنَةِ

گروه دیگر طبقه پایین اجتماع از نیازمندان و محرومان

=> وَكُلٌّ قَدْ سَمَى اللَّهُ لَهُ سَهْمَهُ وَوَضَعَ عَلَى حَدِّهِ فَرِيضَةً فِي كِتَابِهِ أَوْ سُنَّةِ نَبِيِّهِ (صلى الله عليه وآله) عَهْدًا مِنْهُ

عِنْدَنَا مَحْفُوظًا

خداوند برای هر کدام از این گروه ها سهمی مقرر داشته و در کتاب خود یا سنت پیغمبر (صلی الله علیه وآله) وظیفه جداگانه ای تعیین کرده که به صورت عهدی از سوی او در نزد ما محفوظ است.

معیار انتخاب کارگزاران

@fosselat

سپس در امور مربوط به کارگزارانت
دقت کن و آنها را با آزمون و امتحان

و نه از روی «تمایلات شخصی» و
«استبداد و خودرایی» به کار گیر،

زیرا این دو کانونی
از شعب ظلم و
خیانت اند

ثُمَّ انظُرْ فِي أُمُورِ عُمَّالِكَ

فَاستَعْمِلْهُمْ اِختِياراً

وَلَا تُؤَلِّهِمْ

مُحَابَاةً

وَأَثَرَةً

فَإِنَّهُمَا جِماعٌ مِنْ شُعَبٍ

الْجَوْرِ

وَالْخِيَانَةِ

اوصاف سه گانه کارگزاران [شرایط گزینش]

@fosselat

1- وَتَوَخَّ مِنْهُمْ أَهْلَ التَّجْرِيبَةِ وَالْحَيَاءِ

2- مِنْ أَهْلِ الْبُيُوتَاتِ الصَّالِحَةِ

3- وَالْقَدَمِ فِي الْإِسْلَامِ الْمُتَقَدِّمَةِ

از میان آنها افرادی را برگزین که دارای تجربه و پاکی روح باشند از خانواده های صالح و پیشگام و با سابقه در اسلام،

انتخاب صالح

با

آگاهی و شناخت

دلائل شرایط گزینش

@fosselat

زیرا اخلاق آنها بهتر

و خانواده آنان پاک تر

و توجه آنها به موارد طمع
کمتر

و در سنجش عواقب کارها
بیناترند

1- فَإِنَّهُمْ أَكْرَمُ أَخْلَاقًا

2- وَأَصْحُ أَعْرَاضًا

3- وَأَقْلُ فِي الْمَطَامِعِ إِشْرَاقًا

4- وَأَبْلَغُ فِي عَوَاقِبِ الْأُمُورِ نَظْرًا

@fosselat

سخننان امیر مومنان علی (ع)
به حاکمان درباره "کارگزاران دولتی"

وظیفه حاکم پس از گزینش کارگزاران

الف (حقوق آنان را فراوان ده (ایجاد امنیت اقتصادی)
ب (رسیدگی به کارهای کارگزاران بوسیله ماموران مخفی

وظیفه حاکم پس از گزینش کارگزاران

حقوق آنان را فراوان ده (ایجاد امنیت اقتصادی)

@fosselat

آن گاه روزی آنها را فراوان کن (و حقوق کافی به آنها بده)

ثُمَّ أَسْبِغْ عَلَيْهِمُ الْأَرْزَاقَ

* دلایل لزوم حقوق کافی

فَإِنَّ ذَلِكَ <= ۱- قُوَّةٌ لَهُمْ عَلَى اسْتِصْلَاحِ أَنْفُسِهِمْ

۲- وَغِنَى لَهُمْ عَنْ تَنَاوُلِ مَا تَحْتَ أَيْدِيهِمْ

۳- وَحُجَّةٌ عَلَيْهِمْ إِنْ خَالَفُوا أَمْرَكَ أَوْ تَلَمَّوْا أَمَانَتَكَ

زیرا این کار سبب تقویت آنها در اصلاح خویشتن می شود و ایشان را از خیانت در اموالی که زیر نظرشان است بی نیاز می سازد و اضافه بر این حتی در برابر آنهاست اگر از دستورات تو سرپیچی کنند یا در امانت تو خیانت ورزند

وظیفه حاکم پس از گزینش کارگزاران

رسیدگی به کارهای کارگزاران بوسیله ماموران مخفی

ب

@fosselat

ثُمَّ تَفَقَّدُ أَعْمَالَهُمْ

آنگاه کارهایشان را بررسی کن

* اوصاف ماموران حراست و بازرسی

وَابْعَثِ الْعُيُونَ مِنْ أَهْلِ

الصِّدْقِ

وَالْوَفَاءِ عَلَيْهِمْ

با فرستادن مأموران مخفی راستگو و وفادار کارهای آنان را تحت نظر بگیر

فلسفه و برکات نظارت پنهانی بر کارگزاران دولت

@fosselat

فَإِنَّ تَعَاهُدَكَ فِي السِّرِّ لِأُمُورِهِمْ

حَدَوَةٌ لَهُمْ عَلَى

۱- اسْتِعْمَالِ الْأَمَانَةِ

۲- وَالرَّفْقِ بِالرَّعِيَّةِ

۳- وَتَحَفُّظِ مِنَ الْأَعْوَانِ

زیرا بازرسی مداوم پنهانی
سبب تشویق آنها به امانت
داری و مدارا کردن به
زیردستان و مراقبت از معاونان
می شود.

اقدام عملی زمامدار در صورت گزارش مأموران حراست بر خیانت کارگزاران

@fosselat

فَإِنْ أَحَدٌ مِنْهُمْ بَسَطَ يَدَهُ إِلَىٰ خِيَانَةٍ
اجْتَمَعَتْ بِهَا عَلَيْهِ عِنْدَكَ أَخْبَارُ عِيُونِكَ،
اِكْتَفَيْتَ بِذَلِكَ شَاهِدًا

و هرگاه یکی از آنها (از کارگزاران تو) دست به سوی خیانت دراز کند و مأموران مخفی ات متفقاً نزد تو بر ضد او گزارش دهند به همین مقدار به عنوان گواه و شاهد قناعت کن

کیفر و مجازات کارگزاران خائن [جسمی و روحی (روانی)]

@fosselat

1- کیفر بدنی: **فَبَسَطْتَ عَلَيْهِ الْعُقُوبَةَ فِي بَدَنِهِ،**
و مجازات بدنی را در حق او روا دار

2- مجازات به اندازه جرم [یا اخذ آنچه بدست آورد]: **وَأَخَذْتَهُ بِمَا أَصَابَ مِنْ عَمَلِهِ،**
و به مقداری که در کار خود خیانت کرده کیفر ده

3- واداشتن به ذلت و خواری: **ثُمَّ نَصَبْتَهُ بِمَقَامِ الْمَذَلَّةِ،**
سپس (از نظر روانی نیز او را مجازات کن و) وی را در مقام خواری بنشان

4- مهر و داغ خیانت نهادن: **وَوَسَمْتَهُ بِالْخِيَانَةِ،**
و داغ خیانت را بر او نه

5- قلاده ننگ و بدنامی بیاویز: **وَقَلَّدْتَهُ عَارَ التُّهْمَةِ**
و قلاده اتهام تهمت را به گردنش بیفکن
(و او را چنان معرفی کن که عبرت دیگران گردد).

انواع کارمندان و کارگزاران [10 گروه]

@fosselat

- 1- کم کاران و کم گزاران: اینان بر شانه خالی کردن از کارها دائماً عذرمی آورند
- 2- خرده گیرها و اشکال تراشها: این گروه از هرکاری عیب و ایراد میگیرند
- 3- جیم شونده ها و در پیچ ها: ایشان مکرر تقاضای مرخصی و استراحت میکنند
- 4- کم طاقت ها و بی صبرها: گروهی که دائماً از شدت کار، اظهار ضعف و ناتوانی میکنند (جزع و فزع دارند) و می نالند
- 5- بله قربان گویان متملق: اینان نقش چاپلوسان را ایفا میکنند
- 6- همه کاره های مهندس: اینان نقش آچار فرانسه اداره را دارند
- 7- مقدس مآبهای حاج آقا: گروهی که مشغول خود هستند و به مسائل اجتماعی کاری نداشته و از فعالیت های اجتماعی در اداره خود دوری میکنند
- 8- آب زیر کاه ها: کسانی که سیاسی کاری کرده و بدون این که شناخته شوند مقاصد خود را پیش می برند
- 9- لاف زن های پر ادعا: گروهی که فقط ادعا دارند و کاری برای اداره انجام نمی دهند و اگر کار کوچکی هم انجام دهند آن را بزرگ جلوه می دهند
- 10- نسان های وظیفه شناس: گروهی که صادقانه و بی ادعا کار میکنند.